

Datum van inontvangstneming : 13/01/2025

Zaak C-802/24**Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie****Datum van indiening:**

20 november 2024

Verwijzende rechter:

Svea hovrätt (Zweden)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

18 november 2024

Verzoekende partij:

NV Reibel

Verwerende partij:

JSC VO Stankoimport

Voorwerp van het hoofdgeding

Een Belgische en een Russische onderneming hebben een overeenkomst over de uitvoer van goederen gesloten. Naar aanleiding van de beperkende maatregelen die van kracht zijn tegen Rusland hebben de Belgische autoriteiten geweigerd een uitvoervergunning te verlenen. Het hieruit voortvloeiende contractuele geschil tussen de ondernemingen is door arbitrage beslecht. De Belgische onderneming heeft bij de verwijzende rechter beroep ingesteld tegen het arbitrale vonnis. De vraag is nu in hoeverre de bepalingen inzake beperkende maatregelen de mogelijkheden beperken om geschillen, zoals in casu aan de orde, in een particuliere arbitrageprocedure te beslechten.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU betreffende de uitlegging van artikel 11 van verordening (EU) nr. 833/2014 van de Raad van

31 juli 2014 betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van de acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren (PB 2014, L 229, blz. 1).

Prejudiciële vragen

1. Moet verordening nr. 833/2014 aldus worden uitgelegd dat de partijen bij een overeenkomst geen buitengerechtelijke schikking mogen treffen over vorderingen die op grond van artikel 11, lid 1, van die verordening niet mogen worden toegewezen en dat minnelijke schikkingen tussen de partijen bij een overeenkomst over vorderingen die vallen onder artikel 11, lid 1, civielrechtelijk nietig zijn?

2. Moet artikel 11 van verordening nr. 833/2014 aldus worden uitgelegd dat een nationale rechterlijke instantie die een verzoek behandelt tot vernietiging van een arbitraal vonnis waarin dat artikel is toegepast, ambtshalve moet bepalen of de toepassing van het recht door het scheidsgerecht verenigbaar is met verordening nr. 833/2014 en moet de nationale rechterlijke instantie in dat geval het arbitrale vonnis geheel of gedeeltelijk vernietigen indien het scheidsgerecht het recht heeft toegepast in strijd met de verordening?

3. Moet artikel 11, lid 1, van verordening nr. 833/2014 aldus worden uitgelegd dat het niet in de weg staat aan de toewijzing van een vordering indien de vordering betrekking heeft op:

a) de terugbetaling van een vooruitbetaald bedrag voor goederen die nooit zijn geleverd vanwege maatregelen op grond van de verordening?

b) rente over een onder a) genoemde vordering?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 21 VEU, met name lid 1, lid 2, onder a) tot en met c), en lid 3.

Artikelen 1, 2, 8 en 11 van verordening nr. 833/2014:

In de zaak voor de Svea hovrätt (rechter in tweede aanleg Stockholm, Zweden) zijn verschillende versies van verordening nr. 833/2014 van toepassing. Op het moment dat partijen hun overeenkomst sloten, gold de versie van de verordening zoals gewijzigd bij verordening (EU) 2015/1797 van de Raad van 7 oktober 2015. Op het moment dat de Belgische instantie en de Raad van State van België de uitvoervergunning weigerden, gold de versie van de verordening zoals gewijzigd bij verordening (EU) 2017/2212 van de Raad van 30 november 2017. Op het moment dat het scheidsgerecht zijn vonnis uitsprak, gold tot slot de versie van de verordening zoals gewijzigd bij uitvoeringsverordening (EU) 2019/1163 van de Commissie van 5 juli 2019. Op het moment dat de Svea hovrätt het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing indient, geldt de versie van de verordening

zoals gewijzigd bij uitvoeringsverordening (EU) 2024/2465 van de Commissie van 10 september 2024. Artikel 1, onder a), artikel 2, lid 1, artikel 8, lid 1, en artikel 11, leden 1 tot en met 3, voor zover van belang voor de vragen van de Svea hovrätt, luiden zoals in alle voorgaande versies. In de huidige versie echter verwijst artikel 1, onder a), over goederen en technologie voor tweërlei gebruik naar een andere verordening dan voorheen, is artikel 2, lid 1, zodanig verscherpt dat het ook van toepassing is op producten die niet bestemd zijn voor militair gebruik, en is artikel 8, lid 1, opgesteld in verband met, onder andere, verzachtende omstandigheden.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Lag om skiljeförfarande (SFS 1999:116; Zweedse wet inzake arbitrageprocedures)

Op grond van § 1, lid 1, van de wet inzake arbitrageprocedures (hierna: „arbitragewet”) mogen geschillen over kwesties die de partijen in onderling overleg kunnen beslechten, ter beslissing worden voorgelegd aan een of meerdere scheidsrechters (arbitrabiliteit).

Op grond van § 33, lid 1, van de arbitragewet is een arbitraal vonnis onder andere nietig (1) wanneer dit een beoordeling van een kwestie omvat waarover scheidsrechters volgens het Zweedse recht niet mogen beslissen (ontbreken van arbitrabiliteit), of (2) wanneer het arbitrale vonnis of de wijze waarop het tot stand is gekomen kennelijk onverenigbaar is met de rechtsorde in Zweden (*ordre public*).

Lag om vissa internationella sanktioner (SFS 1996:95; Zweedse wet inzake bepaalde internationale sancties)

Het vereiste van artikel 8 van verordening nr. 833/2014 dat de lidstaten de regels vaststellen betreffende de sancties die van toepassing zijn op inbreuken op deze verordening en dat zij alle nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat die regels worden toegepast, is in Zweden neergelegd in de wet inzake bepaalde internationale sancties (1996:95; hierna: „sanctiewet”). Volgens de Zweedse regering is aan de vereisten van artikel 8 van verordening nr. 833/2014 met name voldaan door § 8 tot en met 14 van de sanctiewet waarin bepalingen zijn opgenomen met betrekking tot sancties, vervolging, confiscatie en dwangmaatregelen. Inbreuken op de verbodsbepalingen van verordening nr. 833/2014 vielen volgens de Zweedse regering dus onder de in de sanctiewet omschreven strafrechtelijke aansprakelijkheid.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 De partijen bij de procedure zijn NV Reibel (hierna: „Reibel”) aan de ene kant en JSC VO Stankoimport (hierna: „Stankoimport”) aan de andere kant. Reibel is een in België ingeschreven onderneming die actief is op het gebied van logistiek en

internationaal goederenvervoer. Stankoimport is een in Rusland ingeschreven onderneming die metaalproducten en machines invoert in Rusland.

- 2 Op 8 december 2015 sloten de partijen een overeenkomst (hierna: „overeenkomst”) op basis waarvan Reibel aan Stankoimport goederen zou verkopen en leveren en bepaalde diensten zou verlenen. In de overeenkomst was een arbitrageclausule opgenomen op grond waarvan alle geschillen, met uitzondering van geschillen die vallen onder de bevoegdheid van de nationale rechterlijke instanties, zouden worden onderworpen aan arbitrage. In het geval van een arbitrageprocedure zou Zweeds recht van toepassing zijn.
- 3 Bovendien was in de overeenkomst bepaald dat Europese sancties tegen Rusland niet als overmacht zouden worden aangemerkt en dat de partijen door dergelijke sancties niet zouden worden ontslagen van hun verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst.
- 4 Stankoimport heeft een deel van de contractprijs bij vooruitbetaling aan Reibel voldaan.
- 5 Op 23 maart 2017 besloot een Belgische instantie om Reibel geen vergunning te verlenen om de goederen in kwestie uit te voeren naar Stankoimport. De beslissing werd genomen onder verwijzing naar (i) verordening nr. 833/2014, (ii) verordening (EG) nr. 428/2009 van de Raad van 5 mei 2009 tot instelling van een communautaire regeling voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van producten voor tweërlei gebruik, en (iii) gemeenschappelijk standpunt 2008/944/GBVB van de Raad van 8 december 2008 tot vaststelling van gemeenschappelijke voorschriften voor de controle op de uitvoer van militaire goederen en technologie.
- 6 Als motivering voor haar beslissing voerde de Belgische instantie aan dat de goederen die Reibel wilde uitvoeren naar Stankoimport, bestemd waren voor de productie van helikopteronderdelen. Tegen die beslissing stelde Reibel beroep in bij de Belgische Raad van State die het beroep op 26 september 2017 verwierp. Volgens de Belgische rechter kon niet worden bevestigd dat de betreffende goederen niet bestemd waren voor de productie van onderdelen voor de defensievoertuigenindustrie.
- 7 Aangezien Reibel geen uitvoervergunning heeft gekregen, heeft zij Stankoimport niet de goederen geleverd krachtens de overeenkomst. Reibel heeft het volledige bedrag dat vooruit is betaald niet terugbetaald.
- 8 Stankoimport heeft de overeenkomst ontbonden en een arbitrageaanvraag ingediend.

Arbitrageprocedure

- 9 Stankoimport heeft in de arbitrageprocedure aangevoerd dat Reibel moet worden veroordeeld tot terugbetaling aan haar van het vooruitbetaalde bedrag

vermeerderd met rente. Stankoimport heeft voorts aangevoerd dat Reibel moet worden veroordeeld tot betaling van schadevergoeding wegens contractbreuk en van overige schadevergoeding, vermeerderd met rente. Tot slot heeft zij vergoeding van haar proceskosten gevorderd.

- 10 Reibel heeft de vordering van Stankoimport betwist.
- 11 Het scheidsgerecht heeft de vordering van Stankoimport tot terugbetaling van het vooruitbetaalde bedrag vermeerderd met rente toegewezen en heeft de overige vorderingen afgewezen. Gelet op de uitkomst van de zaak is Reibel ook veroordeeld tot betaling van een deel van de proceskosten van Stankoimport.
- 12 Volgens het arbitrale vonnis was de overeenkomst geldig op het moment dat zij werd gesloten, mede in het kader van verordening nr. 833/2014. Naar het oordeel van het scheidsgerecht was de weigering om een uitvoervergunning te verlenen niet van invloed op de geldigheid van de overeenkomst. Het scheidsgerecht was ook van oordeel dat niets erop wees dat de overeenkomst was gesloten met het oogmerk om het Unierecht te omzeilen. Niettemin was het scheidsgerecht van oordeel dat Reibel als gevolg van de geweigerde uitvoervergunning niet in staat was om aan haar contractuele verplichtingen te voldoen, te weten de levering van de goederen aan Stankoimport. De beslissing van de Belgische instantie en van de Belgische Raad van State om de uitvoervergunning te weigeren werd door het scheidsgerecht opgevat als een „preventieve maatregel” op de grond dat zij meenden dat Reibel niet kon aantonen dat de goederen niet ook voor militair gebruik bestemd waren.
- 13 Naar het oordeel van het scheidsgerecht vormt het verzoek tot terugbetaling vermeerderd met rente geen vordering die niet mag worden toegewezen op grond van artikel 11 van verordening nr. 833/2014. Volgens dat gerecht heeft dat artikel geen betrekking op een vordering tot terugbetaling van een bedrag dat is betaald voor goederen die nooit zijn geleverd. Het scheidsgerecht is van oordeel dat een dergelijk bedrag en de bijbehorende rentevordering niet gericht zijn op de uitvoering van een verboden transactie, maar slechts op herstel van de situatie van partijen van voor het sluiten van de overeenkomst. Als uitgangspunt voor zijn redenering verwees het scheidsgerecht naar het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 7 september 2020, Rosneft e.a./Raad (C-732/18 P, EU:C:2020:727; hierna: „arrest Rosneft 2”), punten 107 tot en met 109.
- 14 Het scheidsgerecht heeft opgemerkt dat het recht op terugbetaling voortvloeit uit het recht op teruggave op grond van het Verdrag der Verenigde Naties inzake internationale koopovereenkomsten betreffende roerende zaken, 11 april 1980, (CISG) en dat het recht op rente voortvloeit uit de wet. Het scheidsgerecht is van oordeel dat het niet aan Stankoimport verlenen van het recht op terugbetaling en rente zou neerkomen op onevenredige toepassing van artikel 11 van verordening nr. 833/2014 in vergelijking met het arrest Rosneft 2. Het scheidsgerecht oordeelde echter dat de overige vorderingen vielen onder artikel 11 van verordening nr. 833/2014 aangezien daarmee werd gepoogd een financieel

voordeel te behalen uit de niet-uitvoering van een verboden transactie door Reibel. Derhalve is de vordering van Stankoimport tot schadevergoeding afgewezen.

Beroep bij de Svea hovrätt

- 15 Reibel heeft bij de Svea hovrätt beroep ingesteld en verzocht om vernietiging van het arbitrale vonnis. Reibel heeft als motivering voor haar vordering onder andere het volgende aangevoerd. De partijen hadden geen arbitrageovereenkomst die betrekking had op de kern van het geschil en het scheidsgerecht is zijn taak te buiten gegaan door zonder een behoorlijke analyse omstandigheden te behandelen betreffende wettelijke bepalingen in België. Het is aannemelijk dat dit van invloed is geweest op de uitkomst. Om diezelfde redenen is het arbitrale vonnis in strijd met de „*ordre public*”. Daarnaast betoogt Reibel dat het arbitrale vonnis te laat is geweest.
- 16 Stankoimport heeft de vordering van Reibel betwist en onder andere aangevoerd dat de partijen een geldige arbitrageovereenkomst hadden, dat Reibel tijdens de arbitrageprocedure de bevoegdheid van het scheidsgerecht nooit heeft betwist en dat het arbitrale vonnis niet te laat is geweest.
- 17 De Svea hovrätt heeft bepaald dat het arbitrale vonnis tot nader order niet ten uitvoer mag worden gelegd (opschorting van de tenuitvoerlegging).
- 18 In de loop van de procedure had de Svea hovrätt reden om na te gaan of de door het scheidsgerecht onderzochte kwesties vatbaar voor arbitrage waren op grond van de Zweedse arbitragewetgeving. De Svea hovrätt vroeg zich ook af of verordening nr. 833/2014 deel uitmaakt van de rechtsorde (*ordre public*) van de Europese Unie en of de uitlegging van artikel 11 van verordening nr. 833/2014 door het scheidsgerecht juist was.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

Vraag of op grond van verordening nr. 833/2014 minnelijke schikking mogelijk is indien er beperkingen gelden

- 19 Zoals hierboven uiteengezet, is de mogelijkheid van arbitrage krachtens de Zweedse arbitragewet afhankelijk van de vraag of de partijen al dan niet tot een minnelijke schikking kunnen komen over de vordering in kwestie. Tegen die achtergrond stelt de Svea hovrätt de vraag of de partijen bij een transactie waaraan afbreuk is gedaan door de maatregelen op grond van verordening nr. 833/2014, wel of niet het recht hebben om de in artikel 11, lid 1, van die verordening bedoelde vorderingen in der minne te schikken.
- 20 Noch in verordening nr. 833/2014 noch in de Zweedse sanctiewet is voorzien in civielrechtelijke sancties, zoals bijvoorbeeld nietigheid, voor inbreuken op verordening nr. 833/2014. In de Zweedse wet zijn evenmin algemene bepalingen

opgenomen over de nietigheid van rechtshandelingen die in strijd zijn met de wet of de goede zeden. Nietigheid kan echter voortvloeien uit algemene rechtsbeginselen. Of een met de wet strijdige overeenkomst nietig is, hoewel in geen enkele wet is bepaald dat dit het geval is, hangt af van de vraag of de rechtsregel waarop inbreuk is gemaakt, berust op overwegingen die een sanctie van nietigheid kunnen vereisen.

- 21 Uit de bewoordingen van artikel 11 van verordening nr. 833/2014 blijkt ook dat dit artikel geen rechtstreekse, civielrechtelijke gevolgen tussen contractspartijen heeft, maar slechts gericht is tot de autoriteiten en rechterlijke instanties die kennisnemen van de in dat artikel bedoelde vorderingen. Zo is in artikel 11, lid 1, bepaald dat vorderingen niet *worden toegewezen* en is in artikel 11, lid 2, sprake van een *procedure waartoe een vordering aanleiding geeft*. Een dergelijke uitlegging is echter tegelijkertijd niet geheel vanzelfsprekend aangezien het op grond van het doel van de verordening (namelijk het opleggen van beperkende maatregelen voor bepaalde uitvoertransacties naar Rusland en bepaalde Russische actoren), noodzakelijk kan lijken, wil zij doeltreffend zijn, dat de bepalingen ervan ook civielrechtelijke gevolgen hebben tussen de partijen bij een overeenkomst waaraan afbreuk is gedaan door verordening nr. 833/2014, bijvoorbeeld indien zij tot een minnelijke schikking komen over een vordering die niet mag worden toegewezen op grond van de verordening.
- 22 Uit de bewoordingen van artikel 8 blijkt ook niet heel duidelijk of het volstaat dat de lidstaten strafrechtelijke sancties opleggen voor inbreuken op verordening nr. 833/2014 dan wel of ook civielrechtelijke sancties vereist zijn. Het is eveneens mogelijk dat transacties waarvoor krachtens het Unierecht strafrechtelijke sancties gelden, civielrechtelijk ook ongeldig moeten zijn, met andere woorden het Unierecht kan vereisen dat de transacties naar nationaal recht ongeldig zijn. Dat kan zelfs het geval zijn indien het duidelijk is dat een vordering in overeenstemming met een minnelijke schikking niet geldend kan worden gemaakt in de Europese Unie.
- 23 Ten aanzien van andere, vergelijkbare sanctie-instrumenten heeft het Hof van Justitie ook geoordeeld dat het legitiem en noodzakelijk is dat aan de bepalingen een ruime uitlegging wordt gegeven waarbij het heeft verwezen naar het feit dat de betrokken verordeningen tot doel hebben om iedere aanwending van activa waarmee de betrokken verordeningen kunnen worden omzeild en de zwakke plekken van de regels kunnen worden uitgebuit, moet worden vermeden (zie bijvoorbeeld arrest van het Hof van Justitie van 11 november 2021, Bank Sepah, C-340/20, EU:C:2021:903, punt 56).
- 24 In het arrest van het Gerecht waarnaar het scheidsgerecht verwijst (arrest van 13 september 2018, NK Rosneft e.a./Raad, T-715/14, EU:T:2018:544), lijkt het Gerecht ook te hebben geredeneerd dat verordening nr. 833/2014 civielrechtelijke gevolgen heeft, wanneer het verwijst naar „a remedy under civil law” en stelt dat [een dergelijke bepaling] „ensures the effectiveness of the restrictive measures at

issue, by reflecting in private law the effects of measures... adopted by the European Union” (zie punt 206 van dat arrest).

- 25 De Svea hovrätt merkt ook op dat een enigszins vergelijkbare uitleggingsvraag als die in casu wordt gesteld, lijkt te zijn opgeworpen met betrekking tot het in wezen gelijkkluidende artikel 11, lid 1, van verordening (EU) nr. 269/2014 van de Raad van 17 maart 2014 betreffende beperkende maatregelen met betrekking tot acties die de territoriale integriteit, soevereiniteit en onafhankelijkheid van Oekraïne ondermijnen of bedreigen. De hoogste rechterlijke instantie van Letland stelde vragen over de rechtsgevolgen van dat artikel en vroeg in het bijzonder of de in dat artikel bedoelde vorderingen ten gronde kunnen worden behandeld wanneer in het dictum van de rechterlijke beslissing wordt vastgesteld dat de beslissing niet ten uitvoer kan worden gelegd zolang de sancties van kracht zijn. Die zaak is echter meer gericht op procedurele kwesties over de wijze waarop een rechterlijke instantie een vordering moet behandelen en biedt geen antwoord op de vraag van de Svea hovrätt (bij het Hof van Justitie hangende zaak C-480/24, Čiekuri-Shishki; zie met name de vijfde vraag in het verzoek om een prejudiciële beslissing).
- 26 Hoewel veel erop wijst dat verordening nr. 833/2014 geen civielrechtelijke gevolgen heeft tussen de partijen bij een overeenkomst waaraan afbreuk is gedaan door de verordening, is de Svea hovrätt van oordeel dat de kwestie van die gevolgen en dus ook de vraag of de partijen de mogelijkheid hebben om vorderingen die vallen onder artikel 11 van deze verordening in der minne te schikken, tegen de hierboven geschetste achtergrond niet als duidelijk of verduidelijkt kunnen worden aangemerkt.

Vraag of verordening nr. 833/2014 deel uitmaakt van het fundament van de rechtsorde van de Europese Unie

- 27 Volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie moet een nationale rechter, wanneer hij volgens de regels van zijn nationale procesrecht moet beslissen over vernietiging van een arbitraal vonnis op grond van strijd met nationale regels van openbare orde, er ook rekening mee houden of er sprake is van schending van soortgelijke Unierechtelijke regels (zie arrest van het Hof van Justitie van 26 oktober 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, punt 35). In het licht van die rechtspraak vraagt de Svea hovrätt of verordening nr. 833/2014 zodanig deel uitmaakt van het fundament van de rechtsorde van de Europese Unie dat daarmee rekening moet worden gehouden bij de rechterlijke toetsing van een arbitraal vonnis waarvan het onderwerp de toepassing van die verordening betreft.
- 28 Volgens overweging 2 van verordening nr. 833/2014 hebben de in deze verordening neergelegde beperkende maatregelen de bedoeling om een vreedzame oplossing van de crisis in Oekraïne te bevorderen, welke doelstelling volgens het Hof van Justitie strookt met het doel om de vrede en internationale veiligheid te handhaven overeenkomstig de in artikel 21 VEU genoemde doelstellingen van het

externe optreden van de Unie (arrest van het Hof van Justitie van 28 maart 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punten 115 en 150).

- 29 De Svea hovrätt is van oordeel dat dit erop wijst dat verordening nr. 833/2014, gelet op haar relatie met de doelstellingen van het externe optreden van de Unie krachtens artikel 21 VEU, een bijzonder belangrijke functie kan vervullen en wellicht een bijzondere positie binnen de rechtsorde van de Unie inneemt. In dat verband weegt de Svea hovrätt mee dat verordening nr. 833/2014 dwingende bepalingen van Unierecht bevat waarvan het doel en het belang uitermate belangrijk lijken. Voorts zou die verordening een maatregel kunnen vormen die onontbeerlijk is voor de vervulling van de taken van de Unie, in het bijzonder in het licht van de doelstellingen van het externe optreden van de Unie (zie arrest van het Hof van Justitie van 1 juni 1999, Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, punt 36, en Mostaza Claro, reeds aangehaald, punt 37).
- 30 Een uitlegging volgens welke verordening nr. 833/2014 deel uitmaakt van het fundament van de rechtsorde van de Europese Unie, zou betekenen dat het aan de nationale rechterlijke instanties is om arbitrale vonnissen waarvan het onderwerp de toepassing van die verordening betreft, in het kader van hun formele toetsing, die volgens de algemene regel beperkt is, inhoudelijk te toetsen. Bovendien kunnen nationale rechterlijke instanties, anders dan scheidsgerechten, het Hof van Justitie wel om een prejudiciële beslissing verzoeken over vragen van uitlegging van die verordening (zie arrest Eco Swiss, reeds aangehaald, punt 40).
- 31 Tegelijkertijd rechtvaardigen de vereisten die verband houden met de doeltreffendheid van de arbitrale rechtspleging dat de toetsing een beperkt karakter draagt en dat de vernietiging van een vonnis enkel in uitzonderlijke gevallen mogelijk is (zie arrest Eco Swiss, reeds aangehaald, punt 35, en arrest Mostaza Claro, reeds aangehaald, punt 34). Dit duidt erop dat de situaties waarin nationale rechterlijke instanties een inhoudelijke toetsing moeten verrichten omdat de toetsing door het scheidsgerecht betrekking had op Unierechtelijke regels van openbare orde, moeten worden beperkt tot de belangrijkste regels van het Unierecht.
- 32 De vraag of verordeningen van de EU waarbij aan derde landen beperkingen worden opgelegd, waaronder in elk geval verordening nr. 833/2014, een dergelijke bijzondere positie binnen de rechtsorde van de Unie innemen, zoals hierboven uiteengezet, kan tegen de door de Svea hovrätt geschetste achtergrond niet als duidelijk of verduidelijkt worden aangemerkt.

Vraag of verlening van het recht op terugbetaling met rente verenigbaar is met artikel 11 van verordening nr. 833/2014

- 33 Indien verordening nr. 833/2014 deel uitmaakt van het fundament van de rechtsorde van de Europese Unie en de geldigheid van het arbitrale vonnis dus afhangt van een juiste inhoudelijke toepassing van de verordening, dan rijst de vraag wat in deze zaak de werkingssfeer van de verordening is en hoe de

verordening moet worden uitgelegd. Zelfs indien blijkt dat kwesties over de toepassing van de verordening niet vatbaar zijn voor arbitrage op grond van de Zweedse arbitragewetgeving, dan zijn de grenzen van de toepassing van de verordening in deze zaak van belang voor de Svea hovrätt bij de beoordeling in hoeverre het arbitrale vonnis mogelijkwijs nietig is.

- 34 Volgens het arbitrale vonnis vormt een verzoek tot terugbetaling van een vooruitbetaald bedrag in verband met een overeenkomst die door verordening nr. 833/2014 niet kon worden nagekomen, en de in verband daarmee gevorderde rente, geen vordering die niet mag worden toegewezen op grond van artikel 11 van verordening nr. 833/2014 (zie hierboven de punten 13 en 14). De prejudiciële vraag van de Svea hovrätt in dat kader is bedoeld om duidelijkheid te krijgen over de vraag of dat een juiste toepassing van de verordening is.
- 35 Artikel 11 van verordening nr. 833/2014 is in ruime en algemene bewoordingen geformuleerd. Het is niet mogelijk om slechts op basis van de bewoordingen definitieve conclusies te trekken over de toepassing ervan met betrekking tot het verzoek om terugbetaling met rente. Ook de overwegingen van verordening nr. 833/2014 bieden geen specifieke richtsnoeren voor de wijze waarop artikel 11 moet worden toegepast in een zaak zoals in casu aan de orde.
- 36 Bij zijn toetsing van de wettigheid van verordening nr. 833/2014 heeft het Gerecht in verband met zijn evenredigheidstoets geoordeeld dat artikel 11 „is intended to prevent an entity targeted by the restrictive measures at issue from being able to procure performance of a prohibited transaction, contract or service or from obtaining a remedy under civil law for non-performance of such transactions, contracts or services” (zie arrest NK Rosneft, reeds aangehaald, punt 206).
- 37 In het kader van zijn heroverweging van dat arrest heeft het Hof van Justitie die vaststelling van het Gerecht aangehaald. Het Hof van Justitie heeft vervolgens geoordeeld dat het Gerecht een volledige evenredigheidstoets met betrekking tot artikel 11 had verricht, door onder andere de werkingssfeer en de doelstelling van dat artikel te onderzoeken ten opzichte van de grondrechten van de rekwirant (zie arrest Rosneft 2, punten 107 en 110 tot en met 114).
- 38 Naar aanleiding daarvan is het scheidsgerecht in deze zaak derhalve tot de slotsom gekomen dat een verzoek tot terugbetaling met rente over het terugbetaalde bedrag geen vordering vormt die niet mag worden toegewezen op grond van artikel 11 van verordening nr. 833/2014, aangezien het verzoek niet de uitvoering van een verboden transactie tot doel heeft. De Svea hovrätt erkent dat door de vaststelling van het Gerecht de indruk wordt gewekt dat artikel 11 beoogt om vorderingen te verbieden die de uitvoering van een verboden transactie tot doel hebben en niet om te voorkomen dat de situatie van partijen wordt hersteld naar de situatie van voor het sluiten van de overeenkomst. Die uitlegging wordt ook bevestigd door een vergelijking met de definitie van „vordering” in verordening nr. 269/2014, waarin sprake is van de *uitvoering van een contract of transactie en nakoming van elke verplichting*. Naar het oordeel van de Svea hovrätt is het echter

niet geheel duidelijk of het Hof van Justitie zich aansloot bij de vaststelling van het Gerecht ten aanzien van de werkingssfeer en de doelstelling van artikel 11 of slechts van oordeel was dat het Gerecht de evenredigheidskwestie volledig had beoordeeld. Alles in aanmerking genomen is de Svea hovrätt van oordeel dat de uitlegging van artikel 11 van verordening nr. 833/2014 in de onderhavige zaak niet kan worden geacht door de arresten Rosneft te zijn verduidelijkt.

- 39 Bij de toepassing van artikel 11 van verordening nr. 833/2014 kan ook verduidelijking worden gezocht in de toepassing van andere sanctieverordeningen die gestandaardiseerd zijn en de bewoordingen van de verordening in kwestie weerspiegelen. Een verbodsbepaling die in wezen vergelijkbaar is met die van artikel 11 van verordening nr. 833/2014 is te vinden in artikel 12 van de thans ingetrokken verordening (EU) nr. 204/2011 van de Raad van 2 maart 2011 betreffende beperkende maatregelen in verband met de situatie in Libië. In een prejudiciële beslissing over onder meer de vraag of een vordering uit hoofde van een contragarantie-overeenkomst al dan niet kan worden toegewezen op grond van het transactieverbod, heeft het Hof van Justitie als volgt geoordeeld:

„Ten tweede bepaalt artikel 12 van die verordening dat vorderingen in verband met een dergelijk contract of transactie, zoals bijvoorbeeld een vordering tot schadevergoeding, een vordering tot schadeloosstelling of een garantievordering, niet mogen worden toegewezen. Door zijn algemene karakter en de ter illustratie erin vermelde lijst van vorderingen, die aanvangt met de uitdrukking ‚met inbegrip van’, omvat dat artikel 12 *alle* types van vorderingen in verband met een contract of transactie” (zie arrest van het Hof van Justitie van 17 januari 2019, SH, C-168/17, EU:C:2019:36, punt 74; cursivering toegevoegd).

- 40 Dit wijst erop dat artikel 11 van verordening (EU) nr. 833/2014 ruim moet worden uitgelegd en wel zo dat vorderingen, met inbegrip van verzoeken tot terugbetaling met rente, niet mogen worden toegewezen aan de onder die verordening vallende actoren indien de overeenkomst onderworpen is aan de beperkende maatregelen van die verordening.
- 41 De antwoorden van de Europese Commissie op vragen over artikel 11 van verordening nr. 833/2014 (Commission Consolidated FAQs on the implementation of Council Regulation No 833/2014 and Council Regulation No 269/2014 van 22 juni 2022, voor het laatst bijgewerkt op 5 november 2024) wekken echter de indruk dat deze bepaling – in lijn met de vaststelling van het Gerecht betreffende de doelstelling van de regel in zijn arrest NK Rosneft – slechts verbiedt dat vorderingen worden toegewezen die zijn gebaseerd op schade als gevolg van de toepassing van verordening nr. 833/2014. Hetzelfde lijkt te worden bevestigd door de verklaringen van de Raad in een nota betreffende de beste praktijken van de EU voor de doeltreffende uitvoering van beperkende maatregelen (document nr. 11623/24 van 3 juli 2024, punt 38), waarin valt te lezen dat clausules zoals artikel 11 tot doel hebben ervoor te zorgen dat de persoon of entiteit die de verplichtingen uit hoofde van de verordening naleeft, niet aansprakelijk is voor de daardoor geleden schade en dat het bewijs dat een

vordering voor schade niet hoort te worden afgewezen, door de eiser moet worden geleverd. Advocaat-generaal Paolo Mengozzi die in zijn conclusie in de zaak SH een nauwkeurig overzicht schetst van de historische achtergrond van clausules van dit type in de EU en de praktijk van nationale rechterlijke instanties, neemt eenzelfde standpunt in (zie de punten 49 tot en met 53 van de conclusie).

- 42 Wat in het bijzonder de kwestie van de rente betreft, merkt de Svea hovrätt het volgende op. Enerzijds heeft rente tot doel om de waarde van een bepaald bedrag in de loop der tijd te handhaven. Derhalve lijkt het logisch om tot de conclusie van het scheidsgerecht te komen, mits het verzoek tot terugbetaling een vordering vormt die kan worden toegewezen.
- 43 Anderzijds heeft verordening nr. 833/2014, volgens overweging 2 ervan, onder andere tot doel om Rusland een hogere prijs te laten betalen voor zijn acties die de territoriale integriteit, de soevereiniteit en de onafhankelijkheid van Oekraïne ondermijnen. Dat zou kunnen pleiten tegen de toewijzing van een rentevordering in verband met een anderszins toegestane transactie met betrekking tot partijen voor wie beperkingen gelden. Zelfs indien de terugbetaling van een vooruitbetaald bedrag aanvaardbaar is op grond van artikel 11 van de verordening, dan is het niet duidelijk of de vordering tot betaling van rente over het bedrag ook kan worden toegewezen.
- 44 Alles in aanmerking genomen is de Svea hovrätt van mening dat het niet duidelijk of verduidelijkt is of de terugbetaling van een vooruitbetaald bedrag voor een contractuele dienst die door verordening nr. 833/2014 niet kon worden uitgevoerd, of de betaling van rente over dat bedrag, vallen onder het in artikel 11 van die verordening neergelegde verbod.